

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAI LAP.

Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-tér
9 szám (melet.)

Iskola Alap

ny - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fu

Nem a szeszély, hanem az érdekpolitika alapján kelt a jövőben is szövetségeinket megkötnünk. Már pedig, ha az osztrák-magyar birodalom érdekeit az új császárság specialis érdekeivel összehasonlítjuk, úgy kétségtelenül kitűnik, hogy a dicsvágó porosz királyi család, mely ma föltétlen hatalmába keríti a német nemzetet, és a monarchia népei közt szövetség létre nem jöhet. A magyar befolyás érvényre emelkedése óta a birodalom a continentalis szabadság és parlamentarismus egyik első menháza lőn. Szabadságot, mint Ausztriában¹⁴ kiálták már távol czia ellenzék vezetői. És ezen szabad állam szövetség azon Németországgal, mely a Versaillesi szerződésekben ama csekély szabadságot is kiadta a délnémet államok alkotmányai más magokból. A császári Németország nem lesz más, mint egy Franciaország volt, sőt sokkal rosszabb. Mit vetkeztünk Napoleon császárral, úgy nem szövetkeztünk Vilmos császárral sem, mert a szövetség árban ifjú szabadságunk lenne, melyre a Górcsakoffok úgy is régóta kancsalszemmel

A „Reform“ vezércikke ismét a porosz szövetség-
gel foglalkozik. Alkotmányos viszonyaink, nemzeti geni-
ben
Gor

Jövő számunk a szent ünnep miatt 8-án jelenik meg.

Mind a német, mind a keleti kérdésben homlok-egyenest ellenkeznek egymással a két fél érdekei. A német kérdésben Poroszország falánk torka a birodalom német tartományainak elnyelésére van irányozva, mely áron kész leszen Oroszországnak a keleti ügyekben teljesen szabad kezét engedni. A porosz-orosz szövetség, ez a természetes alliance s Európa népei előbb-utóbb kénytelenek lesznek a szövetséget orosz kancsuka és porosz pikássapka ellen élet-halál harcra folytatni. A nyugati culturnemzeteknél kell természetes szövetségeseinket keresnünk s ama diplomátunk, ki a jövőre két-három békeév alatt az érdekelt nagy és kis államokat: Angliát, Francia-, Olaszországot, Dániát, Hollandot és Törökországot a szövetség kapcsával tudná összefűzni a két északi hatalom ellen, nemcsak hazánkat, hanem az európai culturát is súlyos válságoktól mentené meg.

Leftályozott arczczalál előttünk a jövő, hét pecséttel vannak eseményei elzárva előttünk. Azonban bármint hozand is számunkra, a porosz-osztrák-magyar szövetség a jelen viszonyok között nem mutatkozik ama panacea-nak, mely birodalmunkat, hazánkat megmenteni képes lenne. Mindenekelőtt fejlesszük saját erőnket s azután sem természetes ellenségünkönél keressünk oltalmat.

Tapasztalatok

a népnövelési törvény végrehajtása körül.

Brassó, jan. 2. 1871.

Egyes eseteket akarok elbeszélni, a melyek adalékul szolgálhatnak miveltégi helyzetünkhöz, és tájékozásul némileg a teendők iránt. Ha elmélkedem, csakis az elbeszélendő tényekből vonok néhány következtetést; és épen nem szándékozom az ügyis ezerére menő elméletet még egygyel szaporítani.

Meggyőződésem szerint ugyanis népnövelési törvényünk nem csak elég jó, de kitűnő mű; a kormányznak, mely kezdeményezé, és a törvényhozásnak, mely alkotó, becsületére válik.

Ha forradalmi hangulat uralkodott volna országunkban ezen törvény keletkezésekor, abban az esetben kétségtelenül a törvény is rövidebb utat és erőteljesebb eszközöket jelölt volna ki ugyanazon czélok elérésére.

Az adott viszonyok közt, az irányadó békés hangulat korszakában alig lehetett másképp, mint a hogy alkotva van.

Ez okból tekintetünket egészen a végrehajtásra kell fordítani, a végrehajtás céljából vizsgálni a viszonyokat, és nem rendszereket alkotni, hanem alkalmas ügyes fogásokat sajátítani el.

És épen e tekintetből tehet szolgálatot egyes jellemző esetek elbeszélése.

I.

Igy vagyonok. Ezen megyében Pálos egyike a legnagyobb és legnépesebb falu, melynek népe mind románok és magyarok. A falu földesurak közül egyik sem lakik helyben, és inkább menekedni akarnak birtokuktól, mint szerezni ahhoz, következésképp a nép a vagyonosodás útján van. Évek óta nem láttam szebb ökörsordát, mint ottan.

Ezen községben elég jó köből épült iskolaházat találtam és tanító kettőt. Egyik tanító egészen képzetlen közember, a más meglehetősen képzett ifjú.

Nézetem szerint a volt a teendő, hogy a képzett több fizetést kapjon, a képzetlent pedig mással váltsák föl. A lehetőleg el is magyaráztam ezt a velem levő előjárásnak.

A bíró buzdulni látszott, nemcsak, hanem 5 frt. ajándékot hozott nekem, hogy legyek hozzájuk is jó indulattal és eszközöljek államsegélyt.

Az 5 forintot taneszközökre utalványozva, megbíztam a jegyzőt, hogy tartson népgyűlést és ottan magyarázza meg az átadott és kellőleg fölfejtett utasítás alapján, hogy mi a különbség a községi és felekezeti iskola közt, és hogy államsegélyt csupán községi iskola nyerhet.

Rövid időre aztán megkaptam a megtartott gyűlés jegyzőkönyvét, melyből kiderült, hogy a jegyző elég értel-

mé eladta az ügyet; a nép azonban azt határozta rá, hogy nem adjuk iskolánkat a császárnak.

Az ügy minden komolysága mellett sem tudtam mellátni, hogy el ne kessem magam. Ezeket a jó embereket minden valószínűséggel azzal ijesztette meg valaki, hogy miután nekik jobb iskolájuk van, mint szomszédaiknak, azt a császár el akarja venni lakásul.

Azt kérdezhetik, hogy miért nem tartotta meg a gyűlést maga a tanfelügyelő. Megmondom röviden: mert a kása megégette már a száját.

Elején igaz úgy kezdtem, hogy minden faluban gyűlést tartottam; a helyi viszonyokat megvizsgálva teret adtam, a törvényt és a népnövelés fontosságát hosszosan elmagyaráztam, prédikáltam, mint egy vándor misztarius.

Ilyen helyeken, kevés kivétellel, el is határozták a községi iskolát és néhány be is van rendezve már, de igen kevéssé helyt akkor elhatározták, s utóbb visszamondották; egy községi iskola ellensége által megzavarva, nem boldulnak sem egyik, sem másik irányban.

Mindennél azonban nagyobb baj volt, hogy az egy-egy község kezdetté nagyban gyanus szemmel nézni működésemet, s az egyik superintendens (az evangélikus) valóságos nyomozó levelet adott ki ellenem, hogy jelentsék föl minden szót, mert elégtételt fog kérni hű barányaiknak fellázításáért.

Az elégtételtől s az ukáztól legkevésbé sem ijedtem meg ugyan; de épen törvényünk szellemével tartottam volna ellenkezőnek törsre vinni a dolgot.

S ennél még sokkal fontosabb érv előttem az, hogy a hazánkbeli nem magyar nemzetiségek közt úgy van feltüntetve népnövelési törvényünk, s főként a községi iskola, mint erőszakosan magyarosító intézmény. E tekintetben nincs miért a sok magán nyilatkozatra hivatkoznom, elég ha utalok a román lapokra általában s azon értekezésre, mely a brassai evang. iskolák múlt évi értekezésében Schiel Sámuel brassai nagy pap tollából jelent meg.

Ez okból sokkal óvatosabb lettem, főként a nem magyar ajkú községekkel szemben, a mennyiben nem engedtem meg többé, hogy jelenlétomban határozzák el a községi iskolát, hanem utóbb tartandó gyűlést szoktam elrendelni.

A pálosi eset elmondását főként azért tartottam szükségesnek, hogy megjegyezzen, mennyire nem érti a nép törvényünket.

És ez nemcsak elszórtan van így; hanem kivételt nem találtam még.

Igaz, hogy tanfelügyelőnek épen a törvény megértése főkötelessége; de kérem számba venni, hogy egy embernek három varmegye betanítása, — a sok irodai munka sem mellőzhető; — mennyi idő alatt sikerülhet.

Aztán ha sikerül is a meggyőzés akkor hevenyében, a szegény földműves emberek fejből elröplő a sok megküldöttetés. Hát még ha a megszokott prédikátorok épen ellenkezőt prédikálnak felváltva: a mi pedig nem ritkább eset a gyakorlatnál.

Az értelmiség közreműködése nélkül nem lehet boldogulni.

E tekintetben is szolgálhatok egy két adattal.

Épen tegnapelőtt beszélgettem egy tankerületemen kívül lakó székely birtokossal, a ki már harcot is vívott egyházfelekezete községei a községi iskola mellett. Törökvése nem sikerült, mert — mint mondá — a nép idegen attól, hogy a kormány küldjön nyakára általa nem ösmert tanítót.

Alig sikerült meggyőzőm, hogy a községi iskola tanítóját a község széke teljes szabadsággal választja. Ezt ő nem tudja.

Folyó évi iskolafelügyelés alkalmával egy jelentékeny nevű református pap főemberrel találkoztam, a ki nek egyházközsége hasonlóan azon okból nem akarta községivé alakítani igen silány felekezeti iskoláját, mert félt, hogy kormány zsidó tanítót küld a nyakára. Beszélhettem én akár-mennyit, mikor ezt az igazságot az mondta nekik, a ki a szent írást szokta magyarázni.

Szembe kerülve a különben igen tisztos férfival, előttem is váltig erősítette, hogy igenis, tudja jól, hogy a

egy-egy tagokat majd az egész borítja el, — mint a beteg fának levelei egyenként sárgulnak el — virulni látjuk a büszke koronát, de hónap más és hónap után újra más hervad el színében, míg egyszerre csak a szenvedő galy marad, nem képes többé kihajtani újra viruló sarját.

Bé fogjuk-e azt árni, vagy letépjük a gyümölcsöt nem ígérő virágokat, melyek a jövőnek termő rügyeit képező leveleinktől elszívják az éltető nedvet; letépjük-e késedelem nélkül bár mennyire elragadó színében is pompázzék a gyümölcstelen virág? ... Legelső sorban nőink honleányi áldozatkészségétől függ. Magyar hölgyeinknek a végett, hogy határozt befofolyást gyakoroljanak a társadalom ép, egészséges fejlődésére, nincsen szükségük emancipációra — egyedül arra, hogy öltssék fel újra a nemzet tisztelőtében állt elődöknek honnanyai magasztos szerepét, lépjenek nyomdokaiba azon anyáknak, kik a midőn a honfi erényt akarták fiaiknak megfoghatóvá tenni, a halomra mutattak, mely alatt a hős apa mint a honérti küzdelem áldozata pihente álmát.

A bajt, mely társadalmi életünket és nőinknek helyzetét fenyegeti, ha talán — mert becses türelmükkel viszálni nem akartam — részleteiben kifejtetni képes nem valék is, jeleztem legalább s vigasztal azon tudat, hogy a hon és nemzetünk jövője nemcsak fiainál, de leányainál is talál hős és résztvevő kebelét.

Majdnem 30 évvel ezelőtt hazánk leányai képesek voltak védegyeletet alkotni az idegen által fenyegetett hazai

községi iskolák tanítóit a kormány küldi és a néppel fizeteti.

Ilyen példát számost sorolhatnék elő, melyekből mind az tűnik ki, hogy az értelmiség közül is igen kevesen értik át a törvényt; némelyek pedig épen szándékosan félremagyarázzák.

Mivelt világi emberekről azonban örömmel jegyezhetem föl, hogy azok magyarak és nagyobbára a románok is — a községi iskola felé hajlanak. Szászok közt feltűnőleg keveset találtam ilyet.

Hosszu előadásom rövid tanulsága az, hogy világosan irt röpirattal kellene elősegíteni, főként a felnőttek téli iskolázása alatt, a népnövelési törvény átértését.

A miniszterium adott ugyan ki utasítást a községek és utasítást az iskolázékek számára; de azok nem igen olvastatnak, mert §§-okra vannak osztva és mert kötelesség volna elolvasások.

Más alkalommal egyéb tanúságu eseteket beszélek el.
Rétli Lajos.

— A „P. N.”-ban olvassuk: gr. Széchenyi most ismét felkapta a hirt, s egyik bécsi magántávúrgóval azt állítja, hogy a gróf a londoni konferenciára, mint Apponyi helyettese nyer megbízatást, míg egy másik szöveg azt tartja, hogy gr. Széchenyi leendő a második, gr. Apponyival hasonmóságú megbízott, miután a londoni konferencián ép úgy, mint a párisi béke-congressus két-két meghatalmazott fogja képviselni a hatalmát. Melyik e hírek közül a való, nem tudjuk, miután elnézve még nem vettünk tudósítást. Azt azonban tudjuk, hogy a conferentia megnyitása néhány nappal elhalasztott, mit annak tulajdonítanak, hogy Franciaország részvételének kérdése még függőben van.

KÜLFÖLD.

(s.) Páris alatt, s általában a csatatéren az utóbbi napok folyamában vagy tüzéségi vagy csak csekély jelentőségű harczok vivattak. A „l'Indépendance belge” nek Londonból azt írják, hogy Páris még több hétig tartja magát; ugyancsak e lap hozza, azon több oldal felmerült hirt, hogy Trochu tábornok azon esetben, Páris nem tarthatja többé magát, Mont-Valerien-ért vonul vissza. A Mecklenburgi nagyherceg serege december első felében vívott harczokban egészen felbomlott 17. és 22. hadosztály a csatavonalból. Maintenonba vitt vissza, hol újra fognak szerveztetni. A Tann-hadtest Corbeilben, hová 9000 főnyi pótcsoportot válogatott. Hogy miként küzdött Orleansnál a francia hadsereg: legjobban tanúsítják a vereségek a Tann-féle hadtest szenvedett; eleinte úgy 22,000 főből állott, míg most alig számlál 15 ezeret, dül a 10. ezred annyira megfogyott, hogy csakné zászlóaljja olvadt össze s 65 tisztből 62 elesett, min-

De igyekeznek is a porosz seregnek a miket szeritők csupa fényes árn szenvedtek, — helyreütni s általában óriási seket tesznek, így p. Rastadt és Karlsruhe őrsé a csatatérre küldettek Belfort alá, melynek fő mint a „Köln. Ztg.”-nak mult hó 29-ről írják állítólag 25,000 francia nyomult előre a schorok hozzában.

Bordeauxban a háboru kimenetelére bizalommal viseltetnek, s a lakosság erélyes a kormánynak is sok erőt ad. Azt beszélik, hogy azt írta volt a Deschamps kapitány által Gambettának, hogy az országban alakuló sereg, felé menetelét ne siettesse el hanem csak szorgalmasan, ha kellőleg szervezve és felszerelve le.

A londoni conferentia valószínűleg 7-8-án kezd meg ülést. Az elhalasztásnak volt — mint már tudjuk — hogy Jules Favre ragy Párist; nem hagyhatta pedig el, mert a szállás semmiképp sem akarta megengedni, y az kormány meghívása Favre-nak porosz előáltat. Az angol kormány tehát galambpostásznál Favrenak tudomására hozta, hogy Londonba le-

ipar védelmére s nagy mértékben lelkesültségek nye lett a hazai ipar sebes felvirágzása. A enged egyesülése képes volt utjába állani a nélkül me len hatalom romboló áramlatának. Nem ok k ték — jól figyelemre kell venni — kike anyo hanem azok, kiket szellemileg a ról nyomott a külföld csinulási termékeinek átolako Azon nők, kik a legnemesebb célra a yomor tolt könyvek letörölgetésére oly virágzó é teréken alkotni tudtak, a haza szenvedéssel fenyegetett jö egetett jö fakadandó könyveinek megakadályozására, a legne honleányi célra nem fogadás-e egyesülni tud mokeket.

Nem fárastom tovább kegyes tün hallgatóság Nem egyéb vala szándékom tiszt meg vagyol elejteni a magot, mely ha talán jó volt, meg vagyol zódve termékeny földre itt talált és én marosvása nő-egylet szép-, jó- és nemesért lángolábar vással némulok el. Lehet, hogy a csirázsa tr nak, szélesebb körökben áldással fejlődést n v deményezők élvezendik, mert a virágna k ga gasban kelő napnak erősebb sugarai fejk pr csöt pedig a délnék hűvözőne érleli, deazt gh sugarai, melyek az életet mozgásra fűdt nem vesztendik el soha! Gyana

A „KELET” TÁRCZÁJA.

A nő a társadalomban.

(Felolvasás a m.-vásárhelyi nőegylet 1870. decz. 21. estélyén.)
(Vége.)

A nőnek a családban értéke tehát egyenesen attól függ, hogy mennyire képes teljes öntudalmassággal hatni a férj és család valódi jóllétének előmozdítására; mihelyt ezekre vagy anyagi és szellemi képesség-hiány vagy a kifejtett értelemben ellentétes művelődési irány által akadályozólag hat, értékét teljesen elvesztette. És itt a második veszőlye a művelődés egészen külsőleges iránylatának. A gyermek, ki megszokta az anya által gondosan kiválasztott és odaáldozó figyelemmel összerakott piperékben lenni szépnek, nem fogja többé egyebekben keresni, a t s hajosan fog eszmélni egykor arról, hogy egy báli csupán öltözékinek színpompájában megbámult díe, a lámpa-lángnak, mely megvilágította, még kisse- em éli tul, s a feledés éje előbb borul rájuk, hogy irigylet szalagok még csak színöket is vesztették külsőleges irány hova-tovább lehetetlenebbé teszi azon anyagi és szellemi erők kifejtését, melyek házi nővé képesíthetik. Most még alig észreve- an, de a baj, mely egyszer meglepte a testnek szecskéit, lassanként tovább terjeszti magát, most

rövidebb idő alatt várják őt s hogy az orosz kormány Versaillesben kieszközölte, hogy a porosz előőrseken át-mehessen.

Az olasz király váratlanul Romába érkezett s miután a Tiber által elárasztott városrészeket megnézte s a károsultak részére nagyobb pénzösszegeket adott, ép oly váratlanul el is hagyta az örök várost, mi nagy feltűnést okozott mind ott, mind Florenczben. Hir szerint távozása előtt sajátkezű levelet intézett a pápához.

A német hadak eddigi veszteségeinek jegyzékéből kiemelendők tartjuk, hogy az összes veszteség tesz (elesett, sebesült és harc képtelen) 2935 tiszt és 67,012 közembert csak a porosz hadtestekre nézt; ebből elesett és sebesült 12 tábornok, 206 törzstiszt, 2691 alsóbb tiszt, 909 őrmester, alőrmester, zászlótartó törzstrombitás, 2 pap, 100 orvos és kórházi segép, 53541 közlegény; harc képtelenné lett: 1 törzstiszt, 25 alsóbb tiszt, 113 őrmester és altiszt, 5 orvos 6858 közember.

A román kérdés, ha csak az illető résznek nem sikerül azt valamiképp beburkoltna a londoni értekezletre becsempészni, megoldott gyanánt tekinthető. Ama fölöttébb hideg fogadtatás írják e tárgyban a „Boh.“-nak — melylyel Károly fejedelem emlékirata az összes uralkodónál, a kikhez intézve vala, találkozott, s az igen komoly intés, melyet a porta Bukarestbe küldött, arra indítá a hatalom ottani kezelőit, hogy a szándékolt lépésekkel felhagyjanak, s a kabinetek általában nem jutottak oly helyzetbe, hogy ezen ügyben hivatalosan nyilatkoznók kellene.

A KELET magán-távirata.

Feladatott Pesten jan. 5-én 10 óra — p. d. e.
Érkezett jan. 5-én 11 óra 20 p. d. e.

Faidherbe tábornok jelenti, hogy 3-án győzelmes csatát vívott 12 óra hosszáig a poroszok ellen Bopauenál, kik minden állásukból ki-verettek és sok veszteséget szenvedtek. Francia vesztesége sem jelentéktelen. A Loirenál is folytonos apróbb küzdelmek, melyekben a szerencse a francziáknak kedvez. Garibaldi előre-halad. Werder 40 zászlóalynyi erősítést, Garibaldi reorganisáló sereget vár. Párisból folyton rosz hírek; a nyomor, elcsüggedés nagy.

Táviratok.

Konstantinápoly, jan. 2. A román fejedelem biztosítottá a szultánt vazallusi hűségéről. A fejedelem ígért felvilágosító memorandum a szultánhoz, melyben az európai udvarokhoz intézett körjegyzék alkalmával, legközelebb váratik.

Berlin, jan. 2. (Magán hírek.) A párisi éjszakeleti erődök hatásos lövetését a délkeleti erődök lövetése követendi. A hivatalos levelezők a francia állapotokat kétségbeesítőnek rajzolják.

Berlin, jan. 3. Bismarck álmatlanságban szenved. Francia részről az éjszak-tengeri hajóraj legénységének felszerelése elrendeltetett.

Bécs, jan. 3. A „Tagblatt.“ jelenti: Bismarck álmatlanságban és köszvényben szenved.

Bécs, jan. 3. A „Nr. Fr. Presse“ jelenti Havre-ből: A tengerészeti miniszter elrendelte az éjszakai hajóraj és 6 vértés hajónak Guedon vezénylete alatt, továbbá a tartalék hajórajnak felszerelését Brestben 7 hajóval s 2 vérteshajóval. Az éjszaktengeri hajóraj kikötő csapatokat is fog vinni magával.

Berlin, jan. 3. (Hivatalos.) Versailles, jan. 3. A 8-dik hadtest vesztesége decz. 23-dikáról következő: egy tiszt és 79 ember halot, 28 tiszt és 1598 ember sebesült.

Bern, jan. 3. (Berlinen át) Pruntrut-ból jelentik: E hó 1-én Abbevilliers és Croix mellett harc volt; a francziák visszavonulásánál 1200-an a „boszulók“ csapatából Schweitzi csapatok által elfogattak s az éjet itt töltötték. E hó 2-án Delle mellett összeütközés volt, a melyről azonban még hiányoznak tudósítások. A schweitzi csapatok Bonneuxnál foglalnak állást.

London, jan. 3. A „Times“ jó forrásból jövő hirei szerint Páris legközelebb bekövetkező capitulációja minden kétségen felüli.

London, jan. 3. Bismarck válaszában, a britt kormánynak reclamációjára Duclaire mellett történt ügyben, sajnálatát fejezi ki ezen eset felett és vizsgálatot ígér ezen jogos követelés kielégítésére.

NAPI HIREK.

Udvari hir. Bozenből értesítik a „N. fr. Presse“-t, hogy Bozeni polgárok ő felségének a királynak ottani tartózkodását fel akarták használni a végből, hogy kérényt nyújtsanak Henrik főherczeg visszatérte érdekében, mert a nevezett főherczeg bozeni polgár. Egy ily irányban eszkö-

zolt tudakozás után azt nyerték válaszul, hogy a felség a kérényt visszautasítaná.

— (Hivatalos.) A vallás- és közoktatási miniszter Fülel István nyugalmazott főkörmányszéki tanácsosnak a kolozsvári jogtörténelmi államvizsgáló bizottsági elnöki hivatalról lett lemondását, eddigi buzgó szolgálatának elismerése mellett elfogadta, s helyette ezen bizottság elnökévé Groisz Gusztáv ottani jogakadémiai rendes tanárt nevezte ki. A vallás- és közoktatásiügyi nagy. kir. miniszter a köröczi államfőrealtanodához Réthy (Rothbaum) Mór műegyetemi tanársegédet, és Posztoka Ferencz főreáltanodai helyettes tanárt, rendes tanárokká nevezte ki.

— Megjelent az „Erdélyi prot. Közlöny“ első száma. Ezen kitűnő csinnal kiállított lap tartalma: Előre! Szász Gerőtől. Az Erdélyi ref. anyaszentegyház szervezési kérdéséhez, Szász Károlytól. Felekezeti viszonyosság. Sz. D.-től Tárcza: Adalékok protestáns nyomdánk történetéhez. Szabó Károlytól. Könyismertetések. — Lapszemle. Belföld. — (Az állandó főconsistorium működése.) Külföld. — Egyházi hírek. — Arany könyv. — Vegyes. — Üdvözljük e hézagpótló újlapot, mely ugy tartalma mint alakja által irodalmunk színvonalán áll.

— Az erdélyi borkereskedő-társulat ma tartja városunkban alakító gyűlését melynek működése egész Erdélyre nagy fontosságu leend. E gyűlés eredményéről következő számunkban.

— Öväs. Egy idő óta több kül- s belföldi lapban hirdetések jelennek meg, a melyekben urak s hölgyek felszólítanak, hogy minden költség s idő pazarlás nélkül oly mód birtokába jutnak, a melynek segítségével jutalmazó mellékfoglalkozáshoz jutnak. Ezen hirdetés mindenütt azal végződik, hogy a vállalkozók a „Felicitas“ központi hivatalához Bernbe folyamodjanak. Néhány bécsi hölgy csakugyan irt is ezen hivatalhoz s néhány nap mulva könyomatu czédulát kaptak Novotzky által aláírva, a melyben a „Felicitas“ segédjeivé nevezetnek ki, de egyszerű felszólítatnak, hogy a kinevezési okmányok kiállításáért 15 frtot küldjenek Bernbe. Az intézet céljáról vagy a leendő foglalkozásról a levélben említés sem történik. Többen el is küldötték a kívánt 15 frtot, de erre sem mi nemű választ sem kaptak s kénytelenek voltak belátni, hogy egy raffiniert csalás áldozatai. Az osztrák rendőrség meg is tette a kellő lépéseket, hogy e csalás okozóját felfedezze.

— Hegedüs Sándor a „Hon“ munkatársa jegyet váltott Jókai Jólánnal, Jókai Mór unokahúgával.

— A „Kör“-bálhoz a meghívók e napokban küldetnek szét. Ha talán a bizottmány akaratán kívül olyanok maradtak ki, kik a meghívásra igényt tarthatnak, sziveskedjenek a háznagynál (Rhédey-ház) a „Kör“ helyiségében jelentkezni.

(s) Mint M.-Derzséről írják nekünk, ott közelebből két földész vészett el. Egyik a nagy hidegben megfagyott, a mint a szomszéd Kide községéből hazamenőben volt dec. 22-én; másik pedig a szomszéd Poklóstelkéről hallagván haza ittas állapotban ökr-szekerével, arról, hihetőleg eszméletét vesztve, leesett, de nyakába akasztott bundája a földre, illetőleg a tengelybe akadva, a földön hurcolta egyideig, míg minden valószínűség szerint megfojtatott a bunda által, a mint ezt az országuton látható vérnyomok tanusították.

(s.) Dancz Nina jutalomjátéka f. hó 7-én szombaton lesz, mire „Sárika, a cserhádi kisleány, vagy a falusi egyszerűség“ című, színpadunkon jólismert csinos 4 felvonásos vígjátékot választá. Ajánljuk közönségünk figyelmébe a k. asszonyt, ki egyike a társaság szorgalmasabb tagjainak.

— Sebestyén Mihály Kolozsmegye főügyésze a Jogtudományi Közlöny 51-ik számában egy érdekes cikket tesz közzé, a melyben a nálunk még hatályban levő osztrák bünyádi eljárás néhány pontját bírálat alá veszi. Cikkíró itt saját gyakorlatából egy esetet hoz fel, a mely állításait teljesen igazolja. Figyelmeztetjük érdekelteket e cikkre.

— Vettük és láttuk Aldor Imre, „Gyors-posta“ című napilapját, melyet a szélső ellenzék használatára új évtől szerkeszt. A lap meglehetősen élénkségűnek ígérkezik; előfizetési ára egész évre 12 frt. Alakja négy oldalos nagy negyedrét.

— (Karácsonfák a csatatéren.) Egy berlini önkényes Pontoise-ből (Páris környékéből) így ír övéinek: Tévedtek, ha azt hiszitek, hogy itt nincs karácsonfák. Akkor roszul ismeritek helyzetünket, sebesülteink és betegeink ép ugy, mint katonáink számára a közeli erdőkből karácsonfák vágattak és e világító karácsonfákra különféle ajándékok adtak. Az itteni katonák számos tagjának legkedvesebb meglepetést az 50 szivarból s egy csomag dohányból álló ajándék képezi, mert a dermesztő hidegben egy pipa dohány most valódi jótétemény.

— Négy magyar mágus: Széchenyi Béla, Eszterházy Antal, Miklós és Lajos grófok Afrikába utaztak, a Nilus folyam környékére.

— (Vasúti szerencsétlenségek.) Angliában újabb időben a vasúti szerencsétlenségek roppant mennyiségben szaporodnak. Így december 14- s 16-dika közt 14 összeütközés történt. Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy az angol partokon a lefolyt évben 1922 hajó szenvedett hajótörést.

— (Gaona termelés Magyarországon.) A „Welt-handel“ szerint a múlt évben Magyarországon 82 millió mérő kenyérnek-való gabna termett. Ebből 57 millió a belföldi szükségletre fordított, 13 millió vetésre használtatik; kivitelre marad tehát 12 millió mérő.

— Livingstone, a híres afrikai utazó életben van. Halálát csaknem bizonyosnak tartották, most azonban utazó Noralban arról értesült, hogy Livingstone Moz bique-ben tartozkodik, a hol hajóra vár, a mely őt E pában szállítsa.

— Új csatorna Az orosz kormány a fehér tengerrel szándékszik egybekapcsolni s pedig tenger Onega öblétől kezdve az Onega tavon át.

Vilmos király a folyó háboru által roppant népszerűsége tett szert az amerikai trafikokban. A dohánytözsdek czimtabláiról s a fiókok képlapjairól egy idő óta eltűntek az eddigi kieneserképek és ő leendő császári felsége pipás alakja foglalja el helyök. A halhatatlansághoz is nem egy ily czifra út vezet.

— (A harcstéréről.) Midőn a poroszok Orleanst ismét visszavették, a „Daily News“ levelezője az utcákon végig sétált s Orleans legnagyobb café chantant ja előtt megállván vig zenét hallott abban. Egészen felbőszült a francziák könnyelműségén, hogy vesztett csata után már is átengedik magukat a zajos multságoknak; de mily nagy volt ámulata, midőn a terembe lépett s következő jelenetnek volt tanuja: Az emelvényen egy porosz közkatonája játszott igen mérgesen; lenn pedig a bő teremben némán hallgattak fej fej mellett — a lovak.

— A katonai határőrvidek távirda, posta és tengerészeti ügyei vezetését, mint a hivatalos lap jelenti, a közös hadügyminiszteriumtól ez év első napján a magyar ipar, gazdasági és kereskedelmi miniszterium vette át.

— Horváth Mihály legközelebb Bécsbe utazott és a volt magyar udvari kancellária levéltárában kutatott, különösen III. Károly király korszakára vonatkozólag számos érdekes okmányra akadt, a melyeket a közoktatásiügyi miniszter a történetíró nagyobb könyelmére Pestre hozatott. Ezen vizsgálatok alkalmával Horváth Mihály azon érdekes jelentésre bukkant a melyet Brentner Domokos szepesi prépost II. Rákóczy Ferencz követe a romai s később francia udvarnál, urának küldött. Ezek az akadémia számára másolatnak.

— Történetírás. Veszprém városa felszólította a megye közönséget, hogy együttesen pályázatot hirdessenek a megye történetének megírására. A történelmi társulat közlönyében Vég helyi Dezsőt ajánlják e célra mint a ki már huzamos idő óta foglalkozik e tá gygyal. Az országnak másik sarkában Kubinyi Miklós dolgozik Arvavárának történetén. Ő a Thurzó család nagy levéltárában roppant mennyiségű adatot talál. E művet Zichy Ödön gróf képes kiadásban akarja a közönség kezeihez juttatni.

— Nagy Britania diplomatikai képviselői, a különböző államok és hivatali rangfokozat szerint, következő fizetést huznak (1851. óta.): Franciaországban 100,000 sterling; Törökországban 8000; Moszkvaországban 7800; Ausztria-Magyarországban 8000; Poroszországban 7000; Spanyolországban 5000; az egyesült államokban 5000; Portugáliában 4000; Braziliában 4000; Németalföldön 3600; Belgiumban 3480; Itáliában 5000; Baviáriában 3600; Dániában 3600; Svécziában 3000; Görögországban 3500; Helvéciában 2500; Württembergben 2000; Argentini republiában 3000; középamerikai republikákban 2000; Chiliben 2000; Peruban 2000; Columbiában 2000; Venezuelában 2000; Equadorban 1400; Coburgban 400; Dresdában 500; Darmstadtban 500; Rómában 800; Persiában 5000; Chinában 6000; Japánban 4000. — Egy font sterling — mint tudva van — annyi mint tíz forint ezüstben.

— Sajtóhíra. Tegnap vezércikkünk második részében 59-k sorában „törvényes viszonyaink“ helyett szövevényes viszonyaink, s a harmadik részben 25-dik sorában „reformok mellőzésével“ helyett reformok megelőzésével olvasandó.

© A szerkesztő postája. R. úrnak N.-Enyeden. Szíves ajánlatát köszönettel vesszük, mostani tudósítása azonban már elkésett. Kérünk lehető gyors és rövid közléseket. — Borbély Sámuel úrnak, Dézsen. Mint láthatta ön, már föl is használtuk. Köszönet. Öntől is rövid és gyors közléseket kérünk. — M. Gy. Maros-Vásárhelyt. Quinet mért késik? Hát ott semmi sem történik? — Sz. J. Kézdi-Vásárhelyt. Levelünkre választ kérünk.

Szerkesztőségi szállásunkat a mai naptól kezdve, állandólag a b. farkasutczai 55-dik számú ház első emeletére tettük át. Mind levelezőink, mind t. ügyfeleink figyelmét felhívjuk e szálláscserére.

Magyar színészet.

Tegnap került színre Flottow Marthája Bogyó operette-énekesünk első nagyobb operai kísérlete gyanánt. Bogyó előnyeivel, s hibáival színházunk rendes látogatói teljesen ismeretes s ezért nem szükséges ezen előbővebben jellemeznünk. Előnyei: kitűnő tenor-hang, a legalsóbb hangokat ép oly erőteljesen s tisztán adni, mint a legfelsőbbeket; de ezzel körülbelül den meg van mondva. Játéka még mindig oly mint első felléptekor; hanghordozás, szín sincsen kellő fogalma. Ezek azonban csak lyek szorgalom s ügyekezett által kint jövőjéhez szép reményeket kelt. Ezen első kísérlete csak a közönség számára, a közönség társáival ez inf a mű rukt lál

HIVATALOS.

Sz. 6211—1870. tanácsi.

(37)

1—3

Haszonbéri hirdetmény.

Kolozsvár sz. kir. városa jogtulajdonát képező következő javadalmak u. m. a) a piaci vásár és szemétyvám vételi jog, mely kiterjed az egész bel- és külvárosi piacokra, s mindazon utcákra, a hol bármiféle czikk eladás végett kiállítatik, és a mely joghoz csatolva van a barom-utleveknek városi hatósági felügyelet alatt leendő kiadásáért befolyandó jövedelem használata is, b) a hid és kapuk vámja vételi jog, c) az idegen bor és pálinka s egyéb szeszes italok behozatala után járó díjak vételi joga, végre d) a kereselyások haszonvételi joga mind együttesen, egy haszonbéri tárgyat képezőleg, a képviselő közgyűlés 163—1870. számú végzése, s a főméltóság m. kir. belügyministeriumnak 21643—1870. szám alatt kelt jóváhagyó rendelete következtében három egymásután folyó évre, vagy is 1871-ik évi január 10-től 1873-ik év december utolsó napjáig bezárólag terjedő bérfolyamra határozatván bérbe adatni, az árverezés a város házánál az emeleten lévő 4-ik számú teremben a jövő 1871-ik év január 10-ik napján d. e. 10 órakor fog megkezdetni s azon délután folytatván estvéli hat órakor bezáratni.

Ezen árverezésen megjelenni a bérvagyók oly figyelmeztetéssel hivatnak fel, miszerint:

1-ször. Az évi bér felkiáltási ára 30,000 forintban állapított meg azon okból, mivel a főméltóság m. kir. belügyministerium fenn idézett magos rendeleténél fogva megengedte, hogy a piaci vásár- és szemétyvám úgy a hid és kapuk vámja díjszabályzata legnagyobb részben a mostani drágasági viszonyokhoz képest felemeltessenek.

2-ször. Bérvagyók kötelesek az árverezés kezdete előtt a felkiáltási ár 10% töltőjét 3000 % háromezer forint o. ért bántpénzül az árverező bizottmány kezébe letenni, mely a legtöbbet ígérőtől a kötelezett biztosíték kiállításáig s ennek a községi képviselet által lett elfogadásáig minden kamatozás nélkül visszatartatik, a többi árverezőknek pedig, az árverezés befejezése után visszaadatik.

3-or. A legtöbbet ígérő köteles az árverezés befejezése után azonnal a biztosításul kellett egy egész évi haszonbérnek akár készpénzben, akár bérzei árfolyam szerinti egyenértékben elfogadandó, állam-papirokban befizethetőségű, akár pedig egy terüh nélküli és így első helyre telekkönyvileg betáblázható a városi fekvő birtok leköthetőségéről magát az árverező bizottmány előtt hitelesen igazolni.

4-szer. A többet ígérés által megállítandó, a tanács és képviselet által elfogadandó évi haszonbér összeg 12 % tizenkét egyenlő havi előleges részletben fog a városi házi pénztárba bérő által befizettetni.

5-ször. Az írásbeli ajánlat után árverezni óhajtok is kötelesek ajánlataikba a felkiáltási ár 10%-töltőjét betenni; ily írásbeli ajánlatok azonban csak is a szóbeli árverezés megkezdéséig adhatók be, s fogadtatnak el.

6-szor. Akár szóval akár írásbeli ajánlatok után árverező bérvagyók, azon körülményt, hogy a tanácsi előadói hivatalnál eleve és látható e tárgybéli szerződés minden pontjait valamint a tarifákat is olvasták, jól megértették, s magukat ezeknek teljesen alávetik, jegyzőkönyvileg elismerniök kell.

7-szer. A szóbeli és írásbeli legmagasabb ígérési összegek egyenlősége esetében, a szóval nyilvánosan tett ígérlet bíránd előnnyel és érvénnyel az írásbeli ígérlet ellenében és fölött.

8-szor. A vasuton ide szállított terhek után veendő ugynevezett kövezeti vám, ezen haszonbéri tárgyat nem képezi, mert az a házi pénztár javára a vasuti igazgatóság által külön fog kezelteni.

9-szer. Bérőnek a vámvétel ellenőrzésére meg lesz engedve ellenőrző bodékat felállítani, azonban hogy azok mely helyen legyenek felállítva, azt a kebli rendőrség fogja kijelölni, a hidelvi nagyhídnál az ellenőrző bodé felállítását a vasut által okozott nagyobb forgalom s közlekedés könnyebbé lehetővé tételét tekintetéből semmi esetre se lesz megengedve, azonban e vonalon is gondoskodva leendő az ellenőrzésről.

10-szer. Az árverezési vagy haszonbér szerződési átaláros feltételek és díjszabályok (tarifák) az árverés ideje előtt is megtekinthetők a városháznál 8-ik szám alatti irodában, de az árverés napján is, az árverés megkezdése előtt részint felolvastatni, részint áttekintés végett közrebocsátani fognak.

Szab. kir. Kolozsvár város közigazg tanácsától december 30-án 1870.

MEM HIVATALOS.

(11)

(1—*)

Előfizetési fölhívás

a MAROS-VÁSÁRHELYT megjelenő

„ERDÉLY“

című szépirodalmi heti közlönyre.

Midőn alólirottak, egyrészt mint szerkesztő, másrészt mint kiadó, egy szépirodalmi lap szerkesztésére és kiadására vállalkozunk, szemünk előtt tartjuk mindazon nehézségeket, melyekkel egy vidéki lapnak — különösen szerkesztése jár. Célunk egy olyan szépirodalmi lapot adni, mely ugyanakkor, midőn különösen Erdély irodalmi és társadalmi tükre óhajtott lenni, egy-szersmind az összes magyar szépirodalom legjobb nevű íróinak támogatásával az irodalom színvonalára emelkedjék. Erdély rég idők óta fogva irodalmi emlékekben s népköltészeti remekekben annyira gazdag, hogy ezeknek föl kutatása, megismer-tetése maga elég arra, hogy lapunknak majdan méltó értéket adjon, maga elég arra, hogy ez által az összes magyar irodalomnak hasznos és fontos szolgálatot tényszerűsünk. Munkatársainknak nagy száma előre is biztosít bennünket abban, hogy a lapunk főkép ez irányban induló törekvésünk nem leendő eredménytelen. Adni fogunk ezek mellett még: 1. Elbeszéléseket s költeményeket. 2. Aesthetikai czikkeket, szépirodalmi művek ismertetését. 3. Adunk „Pesti Tárczát“ nagy Károly-nak kitűnő tollával a főváros irodalmi s művészeti híreit festi; adunk „Kolozsvári Tárczát“, mely Erdély fővárosának kedélyű társadalmi életét, irodalmi s művészeti törekvéseit, hálunk „Vidék“ rovata alatt vidéki tudósításokat rövidre vonva, munkánkban időszakonként tartandó színházi előadásokról híreket, és a „Vegyes“ rovata alatt, irodalmi híreket, úgy mint hazai, külföldi irodalmi híreket, melyek beköthetése tekintetéből, adunk híreket, hogy lapunkhoz az időnként divatosnak mondja megfordulunk az olvasó-gy kitérő becses pártfogását egy adalék munkatársakkal bír, — mi életet visszatartuk, — a hirdetmény-melléklettel. — 3 frt.

Reh Sándor kiadó- és

nyal szolgálunk.

OS, felelős szerkesztő.

kiadó és laptulajdonos.

ref főtanoda betűivel Stein Jánosnál.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj

(10)

(1—3)

Megrendeléseket a cs. k. bérze számára előigad és a legpontosabban eszközöl

Rothschild és társa,

Bécs, Postgasse 14 sz.

Prospectusok mindenkinek bérmentve küldetnek.

(582)

(8—12)

Tea, Rum és Arak

valódi, olcsó és jó kapható

Aspis Samunál

belső-tordauteza 11 szám.

Kolozsvártt Stein J. Pesten Mach és Stein könyvkereskedésében kapható:

Deák Ferencz-Adomák.

Ára 1 frt 20 kr.

Kemény Zsigmond tanulmányai.

Kiadja Gyulai Pál. 2 kötet. Ára 4 frt 60.

Tompa Mihály összegyűjtött költeményei.

Kiadták barátai. 6 kötet.

Füze 7 frt 20. Diszkötésben 12 frt.

LOTHAIR.

Regény. Irta Disraely B. 2 kötet. Ára 5 frt.

Lecoqu-ur Orcivalban.

Regény. Irta Gaborian Emil. 3 kötet. 3 frt.

Szépirodalmi dolgozatok és szónoklatok a forradalom előtt és után.

Irta Szemere Bertalan. Ára 2 frt.

Elbeszélések

Beöthy Zsoltól. 8-rét, 259 lap. Ára kötve 1 frt. 60 kr.

Gr. Széchenyi István

„BLICK“jének magyar fordítása.

Közli K. PAPP MIKLOS.

Három kötet. Ára 3 frt.

Csemegék

kisebb gyermekek számára;

melyekkel családok, kisdédvók- és elemi tanítóknak kedveskedik

GÁSPÁR JÁNOS

tanfelügyelő.

Harmadik javított, 9 beszély- és 170 vers-csemegével bővített kettős kiadás; névszerint:

egyik íróvelinre nyomott diszkiadás, 2 gyönyörű színezett, 2 könyomású és 23 fametszésű képpel, 20 frt 60 kr.

2 frt 60 kr. másik szép fehér papíru népies iskolai kiadás, 2 fekete könyomású képpel, 20 nyolczadrét iv, csinos borítéku kemény kötésben csak 1 forint.

Midőn a „Magyar- olvasókönyv“-éről hazaszerte dicséretesen ismeretes t. szerzőnek fennevezett, s többi tökéletlenebb kiadásukban is mind az ítélet, mind a szülők és tanítók, mind a kedves kisdédek részéről oly meleg részvételt fogadott kedvencz művet, egyszersmind az Olvasókönyv előcsarnokát, megíjodott s egyharmadrészen bővített, illetőleg számos gyönyörű képpel illusztrált alakban újra világ elé bocsátjuk: eléznek véljük csak röviden érinteni a t. szerző vezérelveit s könyvünk gazdag tartalmát. — Szerző lélektani igazságnak tartja, hogy csak az ragadja meg a gyermek szellemét, mi saját kedélyvilágából van merítve, érzékelhetőleg és derűlten előadva; mi magában is érdekel bir, és egyszersmind a felnőtteknek is kedves olvasmány. Mert nagy tévedés ám azt hinni, hogy a mi a felnőtteknek unalmas, éldelhetlen (mint sok gyermek-beszély és verselés), az a kisdédek költőies kedélyének éppen jó!! A gyermeknek mindenben csak a legjobb a jó.

Ezen elvek világánál tanulmányozá szerző a hazai és külföldi gyermek-irodalom termékeit s a magyar nép ajkán forgó gyermekmesék-, dajkarimeket, játékok- és dalokat. És ezeknek gyöngyeiből s ezeknek szellemében dolgozva néhány szakérő barátja közremunkálásával, nyújt jelen gazdagon meg bővített kiadásukban 91 beszély-csemegét, megannyi kedélyes gyermektörténetkét, s 476 verscsemegét. Ez utóbbiak közt van 40 dajkarim, tréfa enyelgés; 23 ölben és térdén tartott kisdédek játékrime; 20 altató és bölcsődal; 43 állat és egyéb természeti tárgy; 37 hangutánzás; 44 vegyes gyermekdal; 79 játék és játékrim; 19 évszázad és festés; 33 mese és rege; 49 beszéd- és emlékgyakorlat; 35 vallásos dal és ima; 53 talány és találós kérdés.

A gyermekszoba, a családi tűzhely, a kisdédvó és az elemi s néptanodák kezdő osztályai a maga módján, a kisdédvó és az elemi s néptanodák árszabása mellett a gyermekszobában egyetlen — s a népies kiadásnak lehető csekély it, melyből árt a szegényebb sorsuak által is megszerezhető — kutforrást találnak a legegészségatlan kisdédeknek a csecsemőkora kezdve, egész két éves korukig, a legesőbb kedélyes és magyar táplálékot merithetik, s valamenynyit oly mo dorbán, mint éppen elbeszélni kell.

Kolozsvártt, dec. 1870.

Stein János, kiadó.

Irodai fali naptár

katholikus és protestáns, görög-orosz és izraelita naptárral, bélyegilletéltáblalakkal, a kolozsvári levélposta indulása s érkezése, távirtda, kamat-számítás és árendát mutató táblalakkal.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. postán küldve 35 kr.

Erdélyi képes naptár

1871. közönséges évre.

A magy. kir. ministerium s a királyhágón ineni politikai hivatalok tisztí czimtarával ellátva.

Ára 50 kr. o. é.